

A GYEPEK VÉDELMEÉRT

A gyepgazdálkodás sokat veszített jelentőségéből az utóbbi évtizedekben, hazai legelőink, kaszálóink kiterjedése csökkent, ugyanakkor a fennmaradó területek az ökológiai szemléletű mezőgazdálkodás és az uniós szintű természetvédelmi törekvések fontos helyszínei lehetnek. A természetbarát módszerek alkalmazására nyitott gazdálkodók szakmai támogatására és az ökológiai szemléletű gyepgazdálkodás előnyeinek terjesztésére született meg a Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat.

SZERZŐ: VITKAY ZSUZSANNA

Miért van szükségük a gyepes élőhelyeknek védelemre?

2019. január 1-jén indult el Magyarország első természetvédelmi LIFE integrált projektje, a a gyepes élőhelyek védelmére fókuszáló GRASSLAND-HU a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. koordinálásával. A projekt célja, hogy a még meglévő gyepterületek jó állapotban fennmaradjanak és az ökológiai rendszerekben betöltött kulcsfontosságú szerepüket be tudják tölteni. Az eurázsiai sztyeppövezet nyugati határán elhelyezkedő Kárpát-medence élővilága olyanira különbözik Európa más részeinek élővilágától, hogy az Európai Unióban önálló életföldraj-

zi egységet alkot, amelyet Pannon biogeográfiai régióknak hívunk. Változatos növénytakarásai közül kiemelkedő természetvédelmi jelentőséggel bírnak a gyepes élőhelyek. A földrajzi helyzetből fakadó éghajlatnak, és a több évszázados - ha nem évezredek - legeltetési tájhasználatnak köszönhetően alakultak ki azok a száraz puszták és nedves rétek, amelyeket összefoglaló néven pannon gyepeknek nevezünk. Ezek az egyedülálló fajösszetételű gyepterületeink számos bennszülött fajnak és élőhelytípusnak adnak otthont, amelyeknek megőrzése Magyarország feladata és felelősége.

A gyepes élőhelyek és a hozzájuk kötődő fajok védelmét célzó stratégia megalkotása, és a konkrét természetvédelmi beavatkozások mellett a projekt fontos eleme egy kölcsönösen előnyös együttműködés létrehozása a természetvédelem és a gyepes élőhelyeket használó más érdekcsoportok – elsősorban a gazdák – között. E célból alakult meg 2021 áprilisában a GRASSLAND-HU projekt keretében a terepen is elérhető, aktív szakmai hálózat, a Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat (GYTSZ).

A gyepvédelmi tanácsadók előtt nem kisebb feladat áll, mint átfogó terepi ismereteket szerezni a gyepes élőhelyekről, kapcsolatot kialakítani a gyepeken gazdálkodókkal, átlátni a természetvédelmi és az agrár érdekeket, célokat és összehangolni a két szakterület törekvéseit.

Összehangolni az érdekeket. Hogyan lehetséges ez? Miért és hogyan lehet előnyös a gazdák számára is a természetbarát gazdálkodás?

Az egyik ilyen eszköz a Natura 2000 programban elérhető kompenzációs kifizetés. A Natura 2000 program az európai ökológiai hálózat fennmaradása érdekében jelölt ki értékes, egyedi természetvédelmi előírások szerint használható, művelhető területeket. Hazánk területének több

mint 20 százaléka vált Natura 2000 területté – az itt gyepgazdálkodást végzők a többletköltséget, illetve bevételkiesést okozó speciális földhasználati előírások betartása esetében férnek hozzá a kompenzációs kifizetéshez. A gyepvédelmi tanácsadók a Natura 2000 hálózatot és a kapcsolódó kifizetési rendszert érintő naprakész tudással állnak a gazdálkodók rendelkezésére.

A másik fontos pénzügyi eszköz az agrár-környezetgazdálkodási programokon keresztül válik hozzáférhetővé a természetbarát módszereket al-

kalmazó gazdák számára, akik önkéntesen csatlakozhatnak. Az előző, már lezárult agrár-környezetgazdálkodási programban különböző célprogramok (hivatalos nevükön: tematikus előíráscsoportok) közül lehetett választani. A gyepgazdálkodást folytatók többek között vállalhatták a napali lepkék vagy a tűzokok védelmére létrehozott célprogram előírásainak teljesítését. A GYTSZ tanácsadóinak egyik kiemelt feladata lesz felkészíteni az új agrár-környezetgazdálkodási programra, amiben a korábbihoz képest több változás is várható.

A GYTSZ a tanácsadói tevékenység mellett kommunikációs, adatgyűjtő, döntéstámogatói feladatokat is ellát, valamint aktívan közreműködik a GRASSLAND-HU projekt népszerűsítésében. A gyepök társadalmi megítélését is javítani igyekeznek: a szakmában nem jártas állampolgár a természetvédelmet elsősorban az erdőkhöz és bizonyos, a természetvédelemben zászlóshajó fajnak nevezett, általánosan kedvelt emlős- és madárfajhoz kapcsolja, és a gyepterület, gyepes élőhely kifejezést hallva valószínűleg egy kopár puszta vagy egy golfpálya jut elsőként eszébe, holott gyepes élőhelyeink az azokhoz köthető sajátos és veszélyeztetett fajok és társulások megőrzésének értékes színterei.

A GYTSZ úttörő, országos kezdeményezés. A munka elméleti előkészítése megtörtént, hivatalos felállítására idén április elején került sor. Az év folyamán 9 nemzeti parkunk, valamint a Zöld Akció Egyesület GYTSZ munkatársai megkezdik gyakorlati tevékenységüket, ami az első hónapokban az ismertség kiterjesztését és a gazdák érdeklődésének felkeltését fogja jelenteni. A gyepvédelmi tanácsadók készek arra, hogy a hazai természetvédelem előretolt támaszpontjai legyenek.